

FINLAND—RYSSLAND OCH FINLAND—SVERIGE

Föredrag i Uppsala av professor HUGO E. PIPPING, Helsingfors

DET finländsk-ryska förhandlingsläge vi befinna oss i, är på sätt och vis av rätt färskt datum, och dess utveckling till ett verkligt kritiskt stadium skedde med feberartad snabbhet, dock ej så hastigt som i länderna söder om Finska viken. Men spelet Finland—Ryssland är gammalt som historien, föga likt en fridsam tumanhandspatience. Det har alltid varit ett spel med Sverige som tredje man, länge som dominerande partner. Men det har alltid funnits sådana därjämte, som ha fikat efter spelvinster, som ha gluttat i given mer eller mindre och som ha trollat med köpkorten. Problemet Finland—Ryssland har vanligen, då det kommit i ett akut skede, nära tangerat andra europeiska politiska problem.

Låt mig emellertid börja med den akuta krisens förhistoria, som är hastigt uppskisserad. Förhållandet mellan Finland och Ryssland alltsedan självständighetsförklaringen 1917 och Dorpatfreden 1920 har visserligen varit mera avmätt än ömt, men det har också varit mera svalt än hetsigt, icke vänskapligt, men korrekt. Det har funnits ideologiska motsättningar, sammanhängande dels med Sovjets expansiva kommunism, dels med finskt-nationella intressen i Fjärrkarelen. Men trots en del hotande tillbud har det aldrig kommit till öppna konflikter på dessa punkter, ehuru det ryska missnöjet med Finland vissa tider varit rätt uppenbart och ehuru Finland ibland varit en smula odiplomatiskt i sitt umgänge österut. Under de senaste åren ha relationerna emellertid avsevärt förbättrats. Det har varit rätt tyst kring komintern, och vårt akademiska karelska sällskap har iakttagit en påtaglig återhållsamhet. Den gamla ryska imperialismen har tyckts avkopplad från sin forna västfront och från sin östersjöpolitik.

Viktigast i förhållandet Finland—Ryssland är den non-agres-

sionspakt av år 1932, som år 1934 förnyades att gälla till utgången av år 1945. Enligt den bekräftade de bägge fördragsslutande parterna Dorpatfredens gränser och förbinda sig att lösa alla eventuella konflikter på fredlig väg. Finlands klara anknytning till det nordiska samarbetet och den på många sätt dokumenterade neutralitetspolitiken bör också i sina tidigare skeden ha gjort gynnsam effekt på Ryssland i anseende till dess dåvarande ställning till Tyskland. Ett besök av dåvarande utrikesminister Rudolf Holsti i Moskva år 1937 ansågs också bana väg för större förståelse.

De vanliga små gränstrasslen, bråken med fredliga fiskare och trakasserier med genomfarten i Neva återkommo visserligen. Men då förhandlingar angående handelsförbindelserna mellan Finland och Ryssland inleddes i mars detta år, tänkte man sig verkligen, att det fanns utsikter till positiva resultat.

Det var emellertid nu, som omslaget kom. Förhandlingarna avbrötos plötsligt. Det uppgavs, att vissa politiska frågor först måste klargöras. Vilka dessa voro, delgavs inte de finländska underhandlarna och allmänheten, men det har allmänt sagts, att det i någon form då gällde utöarna i Finska viken.

Nästa skede, där Finland och därjämte Sverige blev en smula snävt behandlat av Ryssland, var i sammanhang med planerna på Ålandsöarnas befästning, då dessa under senare hälften av förra våren begynte antaga fastare form. Den negativa inställning, som Ryssland då intog, kom, tror jag, som en överraskning. Den var i varje fall mindre angenäm och utgjorde ett förebud till senare prov på Rysslands politiska metodik.

Sedan dess ha olikartade händelser utvecklats i rask takt, men dock — lyckligtvis — tillräckligt långsamt för att ge Finland visst andrum och rådrum. Finlands namn förekom tidigt i rapporterna från de engelsk-franska förhandlingarna i Moskva, vilka uppenbarligen strandade just på meningsskiljaktigheter beträffande vår ställning.

Finland nämndes däremot *inte* i sammanhang med den rysk-tyska pakt, som sedan kom till stånd, och härav drogo önskedrömmare den konklusionen, att nu var det slut med Rysslands och Tysklands kapplöpning till Åland, och nu var det fredligt i Östersjön. Dessa lyckliga optimister äro nu ganska olyckliga. Ryssland har fått så fria händer i Baltikum, att Sovjet blivit norra Östersjöns obestridda härskare, och man har åtminstone

intet synligt bevis för att hinder från tysk sida skulle ha rests för dess planer med avseende å Finland.

Det är alltså viktigt att fastslå, att några som helst utmanande drag i förhållandet Finland—Ryssland inte förekommit från vår sida. Vi ha inte på länge varit duktigare, än vi haft rätt och råd till, och de förhandlingar, som under de senaste veckorna ha be-drivits i Moskva, tror jag man kan säga ha skötts med skick-lighet och takt. Allt får sin förklaring däri, att Finland på nytt har blivit en bricka i stormaktsspelet och att det internatio-nella läget på nytt har givit Ryssland en enastående chans till en framryckning, som kanske bara är den första.

Förhandlingarnas gång finns det ingen anledning att här re-kapitulera. På sätt och vis ha de, att döma av det som blivit publikt, haft en civiliserad form, t. o. m. mera kultiverad till tonen än många diplomatiska konversationer. Men det kan vara skäl att peka på den märkliga Molotovska överraskningstaktiken att offentligt lägga fram de ryska kraven för första gången, just då de dittills hemliga underhandlingarna trädde i ett avgörande skede. Vi i Finland ha varit benägna att fatta detta schackdrag som typiskt ryskt, men det kan hända, att denna vår uppfatt-ning beror på att våra hittills viktigaste diplomatiska under-handlingar i allmänhet ha hänfört sig till Ryssland; kanske är denna oberäknelighet just höjden på vår tids och all storpolitisk diplomati?

Till det diplomatiska språket hör också, att Ryssland blott vill Finlands bästa genom sina förslag. Så sade ock kejsarinnan Elisa-bet 1742 i sitt manifest; allt skulle ordnas till finländarnas »egen nytta och evigvarande befestning på det allra bästa». Sovjet-regimen är den enda i Ryssland, säger Molotov, som har accep-terat Finland såsom en självständig stat. Detta påstående är en sanning med modifikation, om vi betänka Alexander I:s formulering »upphöjd bland nationernas antal» och samme härskares åt-gärd att återskänka Gamla Finland. Detta påstående blir ännu mera tvivelaktigt, om vi betänka att samma sovjetregering, som erkände Finlands självständighet, aktivt understödde det röda upproret 1918.

Enligt den diplomatiska turneringen skulle en rysk flottbas på Hangöudd tjäna som försvar också för Finland. Och i välvillig ton framhålles, att ett avböjande av de föreslagna konventionerna skulle vålla Finland »svår skada». Man säger — för all del, i

största vänskaplighet: få vi be om hatt, galoscher och paraply, ty annars kan det hända, att vi dessutom taga ytterrocken och guldklockan och litet till.

Att Ryssland har frångått sina krav på en ömsesidig biståndspakt av baltisk typ, veta vi numera. Det får kanske betecknas som en diplomatisk vinning, men ändå som ett ganska självfallet medgivande. Det bör ju inte ha varit svårt att visa, att en sådan pakt inte var förenlig med vår proklamerade neutralitet och att den var onödig, då det redan fanns en non-agressionspakt med lång giltighetstid.

I stället blev det »konkreta» frågor, som togos upp. Motiveringen är, att staden Petersburg eller Leningrad och dess förbindelser utåt måste tryggas. Det är visserligen inte längre Rysslands huvudstad som det gäller — den motiveringen fick Finland många gånger dragas med under föreningen med kejsardömet — men det gäller dock en storstad, som på papperet hastigt och lustigt växer till en folkmängd som närmar sig hela Finlands — tre och en halv miljon! Petersburg kan, säges det, på trettio kilometers håll nås av Finlands kanoner, och dess sjöförbindelse är illa tryggad, så länge hela Finska vikens norra kust är i Finlands besittning.

För sina ändamål — och då främst synbarligen för att skydda Petersburg — anser sig Sovjet behöva tre områden, som tillsammans utgöra hörnen i en triangel med Fiskarhalvön i toppen och Hangöudd och Karelska näset som yttersta baspunkter. Dessutom skall baslinjen dragas genom några öar.

Det skulle alltså bliva en triangel, som inskriver en stor del av Finlands centrala territorium, som berövar Finland historiskt och strategiskt värdefull mark i gamla Kexholms län, och som ger Ryssland fästpunkter på Finlands alla tre tänkbara fronter, den norra, den södra och den östra; någon västfront finnes som bekant inte.

Vem som kunde tänkas hota Ryssland via Finland, söka vi förväges besked om, och varför Finland självt överhuvud skulle kunna falla på den tanken att inlåta sig på östliga äventyr, antydes inte, om ej möjligen i den passus, där det talas om påtryckning av en annan makt, osagt vilken; men det är förstas England som avses. En direkt udd mot Sverige finns åter i medgivandet av Finlands rätt att befästa Ålandsöarna på villkor, att någon annan makt icke deltagar däri. Till förutsättning för andra makters delta-

gande göres, att Ryssland också får vara med. Här föreligger naturligtvis ett försök att spränga det samspel i Ålandsfrågan, som Sverige och Finland sent omsider hade fått till stånd.

Finlands utrikesminister har offentligen om de av Ryssland resta kraven fällt yttrandet, att »allt detta kan tyckas obetydligt i jämförelse med den stora Sovjetunionens territorium, men för Finland kan det i sin helhet i den föreslagna formen icke framstå såsom någon åtgärd för Sovjetunionens trygghet, utan blott som rysk imperialism». Annorlunda kan saken icke ses. Att avstå en marinbas på en i Östersjön framspringande punkt åt en stormakt, som visserligen inte själv betraktar sig som krigförande, men som är allierad med en i allra högsta grad krigförande part, kan omöjligt vara ett neutralt handlingssätt. Om Finland varit förhandlingsvilligt — och det kan jag försäkra, att vi varit hela tiden — så beror det inte på, att något av de ryska kraven i och för sig skulle ha haft inre eller yttre berättigande, utan blott därpå, att man *alltid* bör vara konciliant och därpå att det finns situationer, då man *måste* vara det. Det har ju emellertid funnits rikligt med punkter att förhandla om, och det har varit lätt att finna, vilka som varit absolut oantagliga.

Samtidigt som man konstaterar de ryska kravens oantaglighet i komplex samt vissa mindre angenäma företeelser i formerna för deras framförande, måste medges, att Ryssland inte gått lika bröstgänges till väga som i Baltikum. Även erbjudandet av åtskilliga kvadratkilometer skogsmark i Fjärrkarelen är ju en gest, men inte utan sin ironi, för den händelse de äro tömda på sin finskspråkiga befolkning, såsom troligen är fallet. Anbudet att rasera gränsfästningar på Karelska näset låter generösare än det är; om gränsen förflyttas efter rysk önskan, behövas förmodligen inga ryska befästningar på den sträckningen. Vad talet om »supplementära garantier», för den händelse en överenskommelse blir av, har att betyda, vet just ingen.

Förhandlingarna fortgå emellertid. Det är möjligt, att de kunna leda till resultat, men det är också möjligt, att de bliva hängande länge, mycket länge. Det är inte heller uteslutet att de avstanna, småningsom eller hastigt, med eller utan brytning. Härom veta vi i närvarande stund ingenting. Vår situation är densamma som Sandels', att se på vårt ur och bida vår tid och att hoppas på en konvention, innan den ryska klockan blir ett.

Men, jag inskräpper det ännu en gång: Finlands hållning kan

inte med skäl misstänkliggöras. Dess politik är oryggligen densamma som den skandinaviska neutralitetspolitiken. Dess fastlandsterritorium, varom fråga nu närmast är, motsvarar landets urgamla gränser, som av Ryssland självt ha erkänts. Om direkta eller indirekta angrepp från Finlands sida kan det inte vara tal. Finland är fortfarande, trots Molotovs manöver, villigt att förhandla på alla punkter, där Rysslands säkerhet och intresse på allvar kan påvisas vara ifrågasatt, men kan inte stumt medverka till en ohöjld rysk imperialistisk expansion, som är ett hot både mot Finland och mot andra neutrala Östersjöstater.

Min första uppgift, att redogöra för de förda förhandlingarna och att ge några finländska synpunkter på dem, är härmed avslutad. Men det är ju ingen hemlighet, att de senaste veckornas händelser djupt ha ingripit i det dagliga livet i Finland, både militärt och civilt sett. Vi ha fått en handgriplig erfarenhet av vad ordet nervkrig betyder. Lyckligtvis behöver jag blott konstatera, vad älskvärda tidningskorrespondenter i Sverige redan ha sagt flerfaldiga gånger: att Finland har bestått sitt prov och bestått det väl. Det har ibland gått runebergiska rysningar igenom en, då man sett eller hört om den offervilja som *alla*, utan undantag, ha visat: på landsbygden, i städerna, i alla åldrar, i alla samhällsklasser, i bägge språkgrupperna. Läpparna forma sig omedvetet till ett: jag såg ett folk, som kunde allt...

På folkstämningen är alltså inte att taga miste. Den håller alltjämt, och den skall kunna bära ännu svårare påfrestningar, psykiska, fysiska, ekonomiska, militära. Den är rotad i ett lynne, kanske någon vågar säga folksjäl, som ofta har idealiserats, men som alltid visat sina bästa sidor i besökelsens stunder.

Det inrikespolitiska läget, i parlament och regering och pressopinion svarar helt emot denna bild. Fyra av landets partier äro företrädare i regeringen och förfoga över $\frac{4}{5}$ av platserna i riksdagen. Ett femte parti ger regeringen sitt moraliska stöd och uppträder fullt lojalt. Det sjätte, den s. k. fosterländska folk rörelsen, har inte visat frondörstendenser och är dessutom fåtaligt.

De sociala olikheterna ha lika litet som de språkliga kunnat trollas bort, de finnas förstås kvar, men ingen förnimmer dem just nu, och man har känslan, att detta eldprov även för framtiden bättre har härdat oss mot den sedvanliga, socialt och natio-

nellt ömtåliga sårbarheten. Riksdagsgruppernas delegerade ha av regeringen informerats om dess åtgärder och ha givit sitt obetingade stöd. En sådan enhetlighet och enhällighet är hittills okänd i Finlands hävder, ty både 1899 och 1918, då det gällde allvar som nu, bröts fronten av olika skäl.

Finland torde också kunna anses förfoga över resurser, som svara emot dess viljestarka beslutsamhet. Den militära beredskapen har fungerat väl, trots att den redan satts på svåra organisatoriska prov. Vad som brustit eller trutit har i avsevärd utsträckning kunnat avhjälpas eller kompletteras. Landets produktionsliv har dock förstås lidit av inkallningarna av manlig arbetskraft och av de hinder, som handelsblockaden ha rest.

Men utgångsläget är gott. Finland har goda och vidsträckta handels- och kreditrelationer — »landet som betalar sina skulder» kanske blir något mera än ett smeknamn av guffar Sam. Självförsörjningen är nu en helt annan än vid det förra krigsutbrottet, då vi voro direkt beroende av tillförsel från Ryssland. Statsfinanserna äro förträffliga för att ej säga lysande. Den ekonomiska offervilligheten vid teckning av frivilliga bidrag och ett nödigbefunnet lån har varit utomordentlig. Allt tyder på att Finland väl skall kunna bära de bördor, som ha pålagts och som ännu förestå, och vi tro oss kunna påräkna bistånd av andra, där det möjligen brister. Att Sverige härvidlag intager en nyckelposition i flere avseenden, som leverantör, som transitoland och kanske kreditgivare, behöver jag inte understryka.

Det är en offentlig hemlighet, att Sveriges bistånd redan tagits i anspråk i stor utsträckning. Finlands neutralitet och neutralitetsberedskap ha i den akuta krisen haft ett kraftigt stöd av Sverige, både materiellt och diplomatiskt, både enskilt och officiellt. Det har varit värdefullt, ja, oskattbart att veta detta. Varje stöd som givits har utlöst känslor av glädje och tacksamhet och har stärkt vår tillförsikt. Sveriges hittills gjorda insatser ha tvivelsutan haft gynnsamma verkningar på förhandlingarnas gång.

Men så snart Sverige kommer på tal i denna fråga, växer problemet vida utöver det, som denna akuta konflikt har att säga oss. Det stiger fram bilder ur Sveriges och Finlands gemensamma historia och även från det senaste århundradets. Det inställer sig osökta paralleller med tidigare faser i Östersjöpolitikens historia. Det reser sig framtidsproblem av stor bärvidd. Det är inte längre detaljerna, som tränga sig på oss, utan alla de spörs-

mål, som sedan sekler varit stora svenska och finländska frågor, vanligen gemensamma, sällan skiljande och som förvisso skola förbliva betydelsefulla i allan framtid.

Adertonhundratalet eller rättare perioden 1809—1918 medförde vissa komplikationer i förhållandet Sverige—Finland inbördes och även utåt. Jag har inte tillfälle att i detalj analysera detta stora och intressanta problemkomplex, men vill ge några antydningar, som äro av betydelse också vid bedömandet av nuet och framtiden, och som framför allt visa, att vi uppenbarligen i detta nu ha passerat de farligaste bränningarna och nått fram till klara vatten.

Att Finland under 1800-talet i viss mån skilde sin sak från Sveriges, är obestridligt. Detta hade flera orsaker. Hos somliga i Finland skymtade det besvikelse över Sveriges försvarspolitik. Hos vissa näringsidkare funnos stora ekonomiska intressen i öster att bevaka. Hos militärer fanns det en viss dragning till karriärmöjligheterna i det stora kejsardömet. Hos andra påträffar man tanken, att föreningen med Ryssland dock gav oss vissa existensbetingelser, och i synnerhet sedan Alexander II hade återupplivat lantdagarna på 1860-talet, uppstod en rent överraskande tilltro till de konstitutionella utvecklingsmöjligheterna. Och slutligen fanns det en mäktig kraft, den finska nationalitetsrörelsen, som tycktes ha fått fruktbar jordmån och andra växtbetingelser.

Betänka vi allt detta och därtill, att varje finländsk dragning åt väster av de maktavande i Petersburg betraktades med den yttersta misstro och utsattes för närgången kontroll, så inses lätt, att en för Sverige och Finland gemensam politik t. o. m. i det fördolda hade sina vanskligheter. Det var blott under några korta år i samband med Krimkriget, som vissa möjligheter till politiskt samarbete yppade sig, men de accepterades enhälligt varken i Sverige eller i Finland.

Vi måste nämligen komma ihåg, att i Sveriges politiska intresse låg en viss stabilisering av det uppkomna läget. 1812 års politik var ett uttryck härför, och planerna i samband med Krimkriget voro för episodartade för att få någon mera vittgående betydelse. Därtill kom sedan det förlamande intrycket av händelserna i Danmark.

Trots alla dessa motsättningar bevarades i Finland utomordentligt starka känslor av trofasthet, ja, trohet gentemot Sverige. Under det sista årtiondet av 1800-talet blev det definitivt slut med

Finlands förtroende till Ryssland, och det var naturligt, att många trådar då spunnos över till Sverige. Men, såsom Harald Hjärne skrev: med statsrättslig argumentering kunde varken Sverige eller någon annan övertyga det oinskränkta kejsardömet, och vapenmakt förfogade Sverige inte över i nödig utsträckning. Därav följde på nytt vissa divergenser med avseende å det politiska handlandet, ehuru känslorna blevo samstämmigare än förut. Fulltoniga voro de vittnesbörd om svensk sympati, som Finland fick mottaga under de så kallade ofärdsåren.

Kanske får jag inskjuta, att det senaste århundradet varit lärorikt också med avseende å Rysslands manövrering. Den ryska imperialistiska politiken i Finland är ytterst känslig för det allmänna politiska händelseförloppet. Utrikespolitiska svårigheter, såsom Krimkriget, polska upproret 1863, rysk-turkiska kriget, rysk-japanska kriget, förnummos i Finland i formen av lättat tryck. Men då Ryssland känner storpolitisk luft under vingarna, får Finland genast sitta emellan. Då alliansen med Frankrike ingås på 1890-talet, börjas russificeringspolitiken. Då världskriget drar ihop sig och urladdar sig, ropas det *Finis Finlandiae* och ett långtgående förryskningsprogram proklameras.

Det förra världskriget aktualiserade emellertid på nytt Sveriges ställning till den finländsk-ryska konflikten. Många faktorer ointetgjorde då en samverkan, som i Finland var efterlängtd. Det gällde för Sverige ett ställningstagande i ett ovisst världskrig och det gällde i ett senare skede en hjälp till ett Finland, som i sin nöd hade engagerat sig hos den ena parten, Tyskland. Det gällde också sociala meningsolikheter, som fördunklade den utrikespolitiska konflikten. Alltnog, Finland fick mycken hjälp, högt skattad hjälp, men inte all hjälp som skulle ha behövts.

Jag har tagit upp dessa skiftningar i förhållandet Sverige—Finland, med det ryska hotet som bakgrund, icke för att förebrå någon, icke för att *renovare dolores* på någondera sidan. Men de synas mig, dessa delvis ganska egendomliga, hela och halva motsättningar, kunna tjäna som den svarta bakgrunden. Alla de meningsskiljaktigheter som ha passerat revy, uppkommo och utvecklades under en övergångstid, då stora samhälleliga och nationella omvälvningar skedde såväl i Finland som i Sverige. De ha emellertid nu bragts till en viss avslutning, och vi befinna oss i ett skede, där åter, Gudilov, Sveriges och Finlands inställning företer mindre divergenser än någonsin.

Finland har icke längre några ouppnådda politiska ambitioner. Finland är en självständig stat. Finland har inga farliga engagemang. Finland är en neutral stat. Finland har i detta nu ingen social oro. Finland har i den svenska nationaliteten och dess livsvilja en självfallen förmedlingslänk västerut.

Sverige kan inte nu som i början av 1800-talet misstänkas för revanschpolitik. Det är inte längre fråga om ett kungarike, som skulle taga ett storfurstendöme ifrån ett kejsarrike. Det är inte längre fråga om att blanda sig i statsrättsliga mellanhavanden mellan tsaren och hans finländska undersåtar. Det gäller inte för Sverige, om det skall kasta sig i ett världskrig eller inte, utan att hävda folkrättens och neutralitetens lagar, lika dyrbara för alla små nationer. Det är inte fråga om någon svensk Drang nach Osten, utan om att vidmakthålla den gräns, som är över trehundra år gammal och om vilken det står inristat på en sten borta i Karelen:

»Rikets gräns här satte Gustavus Adolphus,
svearnas konung; med Himmelens hjälp må verket bestå.»

Är denna gräns ett hot mot Petersburg, så har det i varje fall varit ett mycket långsamt verkande hot. Man jämföre därmed, att Stockholm i en handvändning finge en militär bas på $\frac{3}{4}$ timmes flygdistans.

Ville man vara paradoxal, kunde man säga, att Finlands trygghet i detta nu är ett lika stort intresse för Sverige som under hela sjuttonhundratalet, då vi fram till 1808—09 gemensamt men fåfängt kämpade mot rikets gradvisa sönderstyckande, med det ödesdigra resultatet av Finlands förlust. Det krävdes fyra krig och lika många freder, innan det verket vart fullbordat. Sådant envist motstånd gjordes inte av ambitionsskäl allenast — även om de tyngsta bördorna föllo direkt på Finland — utan därför att Sveriges strategiska och historiska position så krävde. Huru det kändes, att se solen gå upp i länder, som Svea mistat, tolkades av Tegnér i dikten med detta namn.

Den ryska gränsens förflyttning från Systerbäck till Torne älv fördröjdes och försiggick i form av en reträtt under etthundra års tid, med andhämtningspauser. Man jämföre därmed dagens blixtilika framstötter, en i sydväst med udd direkte mot Sverige, en annan i norr med spets också mot Norge och en tredje i Finlands militära focus. Man betänke också, vad en förflyttning av en rysk

flygbas till Hangö betyder i jämförelse därmed att Sveaborg blev ryskt.

Tiden företer så många andra paralleller med sjuttonhundratalet och början av adertonhundratalet. Allianser korsade varandra då som nu. Ryssland ryckte fram i Baltikum. Polen delades. Sydosteuropa låg i stöpsleven. Just såsom Tegnér skrev i Svea:

»Vad troner störtas om! Vad riken sönderstyckas!
Förtrycket nämns försvar, och rätt är det, som lyckas.»

Kan man bättre beskriva det politiska händelseförlopp, som varit de sista årens och som nu fört också Finland och Sverige in i virvlarna?

Finland har sagt och måst säga nej till anspråk som, om de tillgodoses, rubba dess politiska ställning och spränga en sedan sekler utstakad gräns. Sverige har desslikes haft anledning att, inte blott för Finlands skull, utan ock för sin egen säga ifrån, att här stå Sveriges och hela Nordens neutralitet och egna livsintressen i fara. Sveriges regering har klart sett, att *i detta skede* dess intressen sammanfalla med Finlands. Men om fördämningarna brista? Det är inte möjligt annat, än att Sverige i ett avgörande ögonblick skall se saken ur svensk synpunkt. Jag har på vittnesgillt håll i Sverige överallt hört ordet: beredskap. Får det ordet sitt innehåll fyllt, är det klart, att Sverige åtminstone icke behöver undandraga sig en handling, som är i dess eget intresse. Huru nära det intresset kommer att sammanfalla med Finlands i ett avgörande skede, är som sagt omöjligt att förutspå. Men det gäller säkert att tänka snabbt och klart, ty erfarenheten visar, att de nutida politiska händelseförloppen äro lika dunkla, som de äro oförmodade.

Men! Här står en inbiten civilist och icke-politiker och en som tror på det vetenskapliga förnuftets och det andliga livets krafter och talar om strategiska positioner, om kust- och gränsförsvar, om flyg- och marinbaser, om pakter och fördrag, som antingen äro till för att lura andra i en fälla eller avsedda att brytas vid första tillfälle — här står jag och talar om sådant, som jag endast av halvt nödtvång satt mig ned för att försöka analysera och begripa. Låt gå, så är tidens sed, sådant är tidens krav. Men det vore betänkligt, om vi för alla dessa politiska och militära

formler skulle glömma den djupare verkligheten bakom dem. Det är inte för klippfästen eller landremsor i och för sig vi göra våra yttersta insatser. De äro endast *medlen* att försvara någonting annat och vida mera: hem, hembygd, fosterland med deras minnen och helgedomar, deras andliga skatter, deras ungdom och deras framtid. Finns det överhuvud två länder, som ha så mycket gemensamt av sådana omätbara och ovägbara värden som Sverige och Finland?

Tyskland drager tillbaka några rester av tysk kultur och pionäranda från Baltikum. Huru bedömes den handlingen? Strängt, men ändå strängare därför att motiven te sig så ohållbara. Men huru mycket mera, realiter, skulle det inte, vare sig ur moraliska eller civilisatoriska, ur alla värderingars synpunkt, betyda för Sverige, för Norden, för Europa, om Finlands stats-, rätts- och kulturliv bleve utsatt för något slags orientalisk assimilationsprocess, om dess andliga skatter, med den ädla metallens höga värden, skulle slungas in i den bolsjevikiska smältdegeln.

Här står mycket på spel av det, som hör i hop med den sanna nordiska tanken. En svenskspråkig nationalitet står på gammal svensk botten i Finland, vid kuster och på öar, från vilka vågorna föra direkta budskap till Sverige, står som en fåtalig, men fast center på kulturfronten mellan den svenska flygeln i väster och den finska i öster, ofta klämd, ofta bränd, men alltid beredd. En finskspråkig nationalitet står där ock, som även den övertagit svenskt samhällsskick och som har insupit, översatt, utvecklat, nyskapat samma lärdomar, samma grundsatser, samma värden, som varit vägledande för Sveriges folk genom tiderna. De första heliga böckerna på finska språket trycktes i Stockholm, och då första gången i historien en finländsk president i en ödesmättad stund på sitt finska modersmål riktar sig till hela Norden, sker det från den kungaborg, som en gång också var Finlands. Synen av en finsk bonde i jämbredd med tre konungar var märklig, och talande: Vad ha inte dessa folk gemensamt? Vad kan inte varda av detta?

Många skeden och skiften ha kulturformerna i Sverige och Finland, från de högsta bildningskretsarna vid universiteten till småskolorna och läsförhören, genomlevat. De ha gått åtskils ibland, men ha alltid funnit gamla eller nya beröringspunkter. Aldrig ha Sveriges och Finlands folk andats i samma, fasta, gemensamma rytm så som i dessa veckor. Aldrig ha de så förstått, huru

det inre ljusets makter dock kunna lysa i mörklagda november-
nätter. Arbetslamporna i studerkamrarna i Uppsala, Lund, Åbo,
Helsingfors må skärmas av, men de brinna med samma eld, med
samma kraft att lysa, värma, vägleda som förr. Då det släcktes
vid arbetsborden i Finland för alla dem, som måste draga ut till
andra värv, gick det en flämtande stöt genom ett vitt förgrenat
ledningsnät till de brinnande kuporna också hos Er. Om ljusen
hos oss skulle slockna för alltid, skulle Edra känna sin lyskraft
mattas. Svensk i mångdubbel måtto är ock den ljuskälla, som
glimmar i Hangös öga, fyrtornet vid det finländska fastlandets
yttersta spets i sydväst, där det lyser över Östersjöns friborna
hav, och vi hoppas, att det må besanna sig, vad Topelius i Boken
om vårt land klädde i orden:

»Den vreda vägen rusar mot tornet utan rast
och kan ej mina starka murar skaka.
Ty som en klippa står jag mot storm och böljor fast
och vet min plikt...»

* * *

Mycket ha vi gemensamt i Sverige och Finland. Än mera ge-
mensamt skola vi kanske få. Ödesgemenskap är inte ett för stort
ord, då det gäller Sveriges och Finlands folk i forntid, nutid och
framtid. I känslan av allt vad vi äga samman av Rom och av
Hellas i Norden går tanken till andra versioner av sagan om väst-
terlandets eviga strid mot östern och barbariet.

Sägngen förtäljer, att den grekiske hjälten Aristides, sedan hans
fädernestad Aten nedbränts av perserna, fick ett orakelsvar, att
atenarne skulle bliva sina fiender överlägsna, om de utkämpade
striden i sitt eget land, på gudinnan Demeters mark. Då man
gjorde sig redo att på denna uppmaning återtåga med krigshären
till landskapet Attika, fick plataiernas anförare i drömmen en
uppenbarelse, att man omkring hans stad, Plataiai, skulle finna
den mark oraklet avsett. Man påträffade mycket riktigt i närhe-
ten ett tempel, helgat åt Demeter. Men, fortsätter berättaren, på
det ingen omständighet skulle fela mot det segerbådande oraklets
utsago, revo plataierna gränsmärkena mellan sitt område och ate-
narnes och avstodo sitt land åt dem, för att dessa enligt oraklet
skulle kunna i sitt eget land kämpa för Greklands sak.

Finland—Ryssland och Finland—Sverige

Orakelsvar äro dunkla. Det fordras ingivelse att tolka dem. Man skall tillämpa dem varsamt och i det rätta ögonblicket. Det svar vi begära, tror jag Tegnér har givit, på siarens vis dubbeltydigt, men för oss klart. Han skrev och hans samtid läste troligen:

Tror *du* dig ensam trygg? Så är ej våldets art.

I dag läsa vi utan tvekan:

Tror du dig *ensam* trygg?

4 november 1939.